

105738

TIZENHATODIK JELENTÉS.

AZ

1900. évi

J E L E N T É S E.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ 1900. ÉVI SZEPT. HÓ 8-ÁN KOLOZSVÁRT TARTANDÓ

XVI. RENDES KÖZGYÜLÉSRE

IRTA ÉS. ÖSSZEÁLLITOTTA:

S Á N D O R J Ó Z S E F,

T. ALELNÖK-FŐTITKÁR.

—
E G Y K É P P E L .
—

KOLOZSVÁRT.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TIZENHATODIK JELENTÉS.

AZ

1900. évi

J E L E N T É S E.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ 1900. ÉVI SZEPT. HÓ 8-ÁN KOLOZSVÁRT TARTANDÓ

XVI. RENDES KÖZGYÜLÉSRE

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLÍTOTTA:

S Á N D O R J Ó Z S E F,

T. ALELNÖK-FŐTITKÁR.

E G Y K É P F E L .

KOLOZSVÁRT.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

105738

MAROS-GEZSEI ÖZV. MOHAY KÁROLYNÉ- szül. KÖRÖSPATAKI ANTAL MÁRIA.

(Egy régebbi fénykép után, szövegét l. a 131–134. lapon.)

TARTALOM.

Lap.

Máros-gezsei Özv. Mohay Károlyné- szül Köröspataki Antal Mária (Arczkép.)

A) **Összefoglalás:** ..... IX—XIX

B) **Részletezés.**

A) **A közgyűlés.**

I. A múlt 1899. évi közgyűlés jegyzőkönyve	3.
<i>Erzsébet királyné emlékezete. (Gróf Majláth Gusztáv Károly r. kath. püspök emlékezésede.)</i>	8.
II. A főlvő 1900. évi közgyűlés meghívója	13.
III. Az eddig tartott közgyűlések kimutatása. (Hely- és időrend szerint az alakulás évétől maig.) A fontosabb események felhíntetésével	13.

B) **Az igazgató-választmány.**

I. Az igazgató-választmány üléseit látogatták (1899. szept. 12-től 1900. jun. 12-ig.)	15.
II. Az igazgató-választmány ülései a jelen közgyűlési évben (1899. szept. 12-től 1900. jun. 12-ig.)	16.
III. A directorium ülései a jelen közgyűlési évben	16.
IV. Központi kiszállások bizottságok és képviselőcetek. (Múlt közgyűléstől a jelen közgyűlésig.)	17.
V. Az egyesületi iroda.....	19

C) **A fiókválasztmányok.**

I. Budapest-székesfővárosi választmány. — II. Debreczen sz. kir. városi és Hajdúvármegyei választmány. — III. Arad városi és vármegyei választmány. — IV. Szentes városi és vidéki választmány. — V. Alsó-Fehérvármegyei választmány. I. Balászfalvi vidéki kör — VI. Gyula-Fehérvár sz. kir. városi választmány. — VII. Beszterce-Naszódvármegyei választmány. I. Ó-Radna vidéki kör. — VIII. Brassóvármegyei választmány. I. Hétfalusi kör. — IX. Csikvármegyei választmány. I. Gyergyó vidéki kör. — X. Fogarasvármegyei választmány. — XI. Háromszék vármegyei választmány. I. Orbai járási kör. — XII. Kézdi-Vásárhely városi választmány. — XIII. Hunyadvármegyei választmány. — XIV. Vajda Hunyad városi választmány. — XV. Kis-Küküllő vármegyei választmány. — XVI. Erzsébetvárosi választmány. — XVII. Kolozsvármegyei választmány. I. Kalotaszegi kör. — XVIII. Kolozsvár sz. kir. városi férfi- és nőválasztmány. — XIX. Maros-Tordavármegyei-Marosvásárhely sz. kir. városi választmány — XX. Nagy-Küküllő vármegyei választmány. I. Bükkösi fiókkör. — XXI. Szabvármegyei választmány. — XXII. Szilágyvármegyei választmány. — XXIII. Szolnok-Dobokavármegyei választmány. I. Bethleni fiókkör. — XXIV. Deés városi választmány. — XXV. Szamosujvár sz. kir. városi választmány. — XXVI. Torda-Aranyosvármegyei választmány. — XXVII. Udvarhelyvármegyei és Székely-Udvarhely városi választmány	21—38.
--	--------

D) **A vagyon.**

a) Számvizsgálók jelentése. — Utasítás a könyvvezetés számára	39.
b) Vagyon állapot 1900. július 30 án. I. Algyógyi birtok, meglevő készpénz-vagyon, befektetések, kölcsönök stb. II. Aláírt tagsági kötelezettségek. III. Várandság (Hagyatékok)	40—41.
c) Veszteség- és nyereség-számla 1899. december 31-én	42.
d) Mérleg-számla 1899. decz. 31-én	44.
e) Nyers mérleg 1900. június 30-án	46.
f) Költségvetés az 1900. január 1-én meglevő kész vagyon jövedelme alapján. Részletezés a költségvetéshez	18—53.
g) Vagyon állapot 1899. decz. 31-én. I. Bank-elhelyezések. — II. Tőzsdéi értékpapírok. — III. Értékpapír-kamat. — IV. Magán-értékpapírok. — V. Megtérülendő kölcsönök. — VI. E.M.K.B. ingatlanok. — VII. Felszerelések. — VIII. Algyógyi birtok. — IX. Várandság. — X. Előlegek. — XI. M. kir. postatakarékpénztár. — XII. Pénztár.	54—61.

h) Uj tagok a mult közgyűlés óta. (Az uj Alapszabályok alapján beléptek.)	
A) Örökös és alapító tagok	61.
B) Rendes tagok: I. Évi 4 koronán felüli kötelezettséggel. — II. Tíz évre 40, vagy 32 koronát előre lefizettek. III. Évi 4 koronás kötelezettséggel	61—76.
C) Gyűjtők nevei és a gyűjtött tagok száma	76.
i) Hagyatékok.....	77.
1. Uj hagyatékok a mult közgyűlés óta	77.
2. Hagyatékok befolytak a mult közgyűlés óta.....	78.
3. Tárgyalás alatt vagy függőben levő hagyatékok	78.
j) Nagyobb befizetések és adományok	79—81.

E) Az intézmények és segélyek. (Jelentések az E.M.K.E. fentartotta és segitette intézmények köréből.)

A) <i>Egyesületi intézmények.</i> I. Algyógyi m. kir. áll. gróf Kun Kocsárd székely földműves iskola, E.M.K.E. alapítás. 1. Az igazgató jelentése. 2. Az ellenőrző bizottság jelentése. 3. Székely árvafülszeretetház. — II. Aranykúti E.M.K.E. népiskola — III. Balázsfalvi E.M.K.E. népiskola. — IV. Csik-gyimes-bükk-rakottyási E.M.K.E. népiskola. — V. Kis-sebesi E.M.K.E. népiskola. — VI. Magyar-nagy-zombori E.M.K.E. népiskola. — VII. Magyaró-kereki E.M.K.E. népiskola. — VIII. Vámos-udvarhelyi E.M.K.E. népiskola. — IX. Balázsfalvi E.M.K.E. kisededővő. — X. Besztercei E.M.K.E. kisededővő. — XI. Ördögkúti E.M.K.E. kisededővő. — XII. Segesvári E.M.K.E. kisededővő. — XIII. Vajda-hunyadi E.M.K.E. kisededővő	82—101.
B) <i>Segélyezett intézmények.</i> I. Algyógyi áll. óvó. — II. Algyógyi áll. népiskola munkatanítónője. — III. Alsó-porumbáki r. kath. körlelkészet. IV. Bácsai gör. kat. népiskola. V. Besztercei m. kir. áll. iparostanonc-iskola. — VI. Brassó-bolgárszegi áll. kisededővő. — VII. Brassói ev. ref. egyház-község. VIII. Csomafáji ref. iskola. — IX. Dévai m. kir. áll. főreáliskola. — X. Fogarasi magyar kisededővő. — XI. Gyekői ref. egyházközség. — XII. Gyergyó-bélböri r. kath. leány-egyházközség. — XIII. Gyergyó-tölgyesi r. kath. leányiskola. — XIV. Gyergyó-tölgyesi r. kath. körlelkészet. — XV. Gyertyánffy István-féle jutalom. — XVI. Hunyadvármegyei nyári gyermekmenedékhelyek. — XVII. Hunyad-dobrai r. kath. körlelkészet. — XVIII. Háromszékvármegyei fiúárva- és szeretetház. — XIX. Kis-barcsai ref. leányegyház. — XX. Kolozsvári tud. egyetem ifjuságának „University extension“ mozgalma. — XXI. Nagy-rápolti ref. népiskola munkatanítónője. — XXII. Nagyszebeni áll. népiskolák szegénytanulói. — XXIII. Oláh-ujfalusi ref. körlelkészet. — XXIV. Petrozsényi áll. kisededővő. — XXV. Szászvárosi magyar kisededővő. — XXVI. Szászvárosi ref. Kun-collegium konviktusa. — XXVII. Székely udvarhelyi m. kir. állami kő- és agyagipari szakiskola. — XXVIII. Ungváryné-Kiss Mária-féle maros-vásárhelyi m. tanműhely. — XXIX. Veress Ferencz-féle 1848—49-es honvédalapítvány. — XXX. Rákóczi-kör. — XXXI. Zeyk Domokos emlékműve.....	101—110.
C) <i>E. M. K. E. népkönyvtárak és népdalaskörök.</i> I. Az Emke-népkönyvtárak jegyzéke. — II. Az Emke-népdalaskörök jegyzéke. — III. Az Emke-népkönyvtárak és népdalaskörök saját jelentései. — IV. Kir. földművelésügyi miniszter könyvadománya — V. Kiadványok	111—122.
D) <i>Iparmozgalom</i>	
I. Az Erdélyi iparpártoló szövetség megalakulása	123.
II. Az Emke-iparczikkek	126.
III. Az Emke-gyűjtők. Temesvári gyűjtő-gyár jelentése az Emke-gyűjtőkről.	127.

C) Függelék.

A) Halottaink.

I. Maros-gezsei özv. Mohay Károlyné-szül. Köröspataki Antal Mária	131.
II. Albach Géza !	134.
III. Hilibi Gál Domokos	136.
IV. Munkácsy Mihály	138.
V. Székely-kereszturi Kovács Gyula	139.
VI. Dr. Tüdös László emlék-alapítvány	142.
VII. Vajna Áron ev. ref. lelkész végrendelete	142.

B) Üdvözetek és köszönetek.

I. Dr. Darányi Ignác kir. földművelésügyi miniszterhez, az algyógyi székely földműves iskola felvirágoztatásáért.	143.
II. Dr. Darányi Ignác kir. földművelésügyi miniszter válasza.	143.
III. Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi r. kath. püspökhöz, az Erzsébet királyné Ő Felsége felett tartott emlékbeszédért.	144.
IV. Novák Ferencz kir. tanácsos, polgármesterhez, az 1899. évi gyula-fehérvári közgyűlésért.	144.
V. Réthi Lajos kir. tanácsos, tanfelügyelőhöz	144.

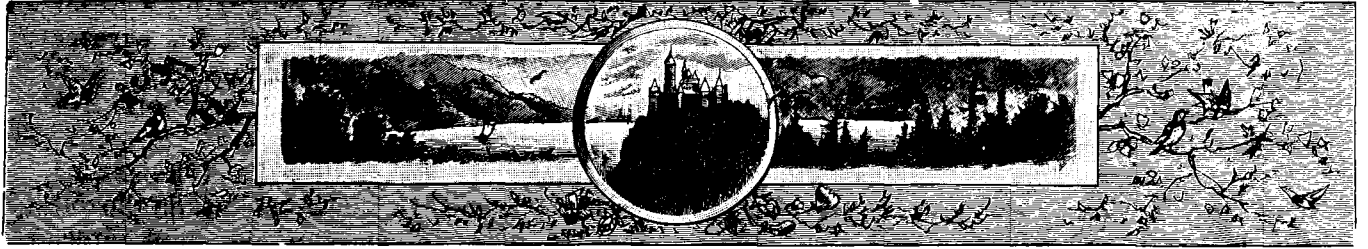
D) Honi ipar. (Hazai czégek hirdetése.).....	I—XVI.
---	--------

ÖSSZEFOGLALÁS.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tisztelt Közgyűlés !

Mult 1899. évi szept. hó 18-án Gyula-Fehérvárt tartott közgyűlésünk óta épen egy kerek esztendeje telt el: tehát ennyi idő munkásságáról és eredményéről kell számot adnunk.

A *mult közgyűlés* minden határozata szabályosan végre van hajtva.

Örömmel jelentjük, hogy Ő cs. és Apostoli kir. Felsége a közgyűlésből küldött hódoló-táviratért, a kabinet-iroda 1899. szept. 29-én 4. sz. alatt kelt értesítése szerint legmagasabb köszönetét nyilvánítani méltóztatott. Egyesületünk, Ő Felsége 70 ik születésnapja alkalmából f. évi aug. hó 18-án örömeinek szintén hódoló-sürgönynyel adott kifejezést.

Gróf M a j l á t h Gusztáv Károly erdélyi r. kath. püspök E r z s é b e t k i r á l y n é Ő F e l s é g e fölött tartott emlékbeszédét jelentésünkben a mult közgyűlés jzkvével kapcsolatban közöljük, úgy a mint ez elhatározva lett. Az emlékbeszédért a köszönetet mindjárt a közgyűlés után elküldöttük, valamint elküldöttük azt N o v á k Ferencz kir. tanácsos. polgármesternek is a közgyűlés rendezéseért és a Gyula-Fehérvár sz. kir. város részéről tapasztalt vendégszerető fogadtatásért.

El levén határozva, hogy dr. D a r á n y i Ignác kir. földművelésügyi miniszternek is az algyógyi székely földműves iskola felvirágoztatásáért ez iskola 10-ik évfordulója alkalmából a közgyűlés köszönetét tolmácsoljuk: ez is megtörtént, mire a miniszter mindjárt szept. 27-én a legmelegebben válaszolt.

A tavalyi közgyűlés után az elnök vezetése alatt egy 40 tagu férfi- és nőtársaság szállva ki Algyógyra az intézet megtekintése végett, ez alkalommal a társaságot a kir. földművelésügyi miniszter ismét sürgönyileg üdvözölte, mire még ott hasonló tartalmu válasz küldetett. A kiránduló társaság s illetve a közgyűlés nevében ekkor gróf K u n Kocsárd sirját F e k e t e Gábor kolozsvári kir. ítélőtáblai elnök, igazgató-választmányi tag lelkes. hazafias beszéd kíséretében koszoruzta meg.

Folyó évi közgyűlésünket szándékosan Kolozsvárra tette az igazgató-választmány, hogy a Mátyás-király-szobor leleplezésével egyidejűleg a Kolozsvárra összeseregülő közönségnek alkalma legyen az E. M. K. E. közgyűlésen is részt vehetni: a szobor leleplezése azonban időközben elhalasztatván, így vidéki meghívást már nem fogadhattunk el, ellenben kimondatott, hogy Kolozsvárt maradván, ezuttal minden zajosabb ünnepség nélkül egyszerű munkás közgyűlést tartsunk. Fennmarad azonban Nagy-Enyed város joga és illetve elsőbbsége a jövőre, minthogy innen K o v á c s Gyula elhunyt polgármester és Z e y k Dániel főispán, megyei fiókválasztmányi elnök útján már két ízben is vettünk meghívást. Jövő év májusában azonban a Mátyás-szobor leleplezésével egyidejűleg a tervelt alkalom-nyújtást szándéka az igazgató-választmánynak mégis megtartani. Kérjük ez intézkedéseket szives jóváhagyó tudomásul venni.

Az igazgató-választmány a múlt közgyűlés óta tartott 10 rendes ülést, tehát a nyári szünet kivételével minden hónapban egyet. Rendkívüli gyűlés tartására egyszer sem volt szükség. A 10 ülésen hozott a választmány 349 fő- és 34 alhatározatot, összesen 383-at, 55-tel többet, mint a tavaly. Az üléseket látogatta 67 tag, összesen 244 esetben. Az érdeklődés és buzgalom tehát állandó.

A *directorium* az igazgató-választmány üléseinek előkészítése és a balasztást nem tűrő sürgős, vagy folyó ügyek ellátása tárgyában tartott 16 ülést, melyeken hozott 425 fő- és 46 alhatározatot, összesen 471-et. Ugy az igazgató-választmányi, mint directoriumi üléseken állandóan B é l d i Ákos gróf elnökölt.

Központi *kiszállások, bizottsági (szakosztályi) ülések és képviseltek* történtek összesen 21 esetben. Ezek közül kiemelem: 1899. okt. 6-án, az aradi 13 vértanu félszázados emlékünnepe a vértanuk szobrának megkoszoruzását, s 1900. máj. 9-én. M u n k á c s y Mihály temetésekor a ravatalra küldöttségileg koszoru helyezését.

Üdvözlő iratokat küldtünk: K o v á c s Gyula nagy-enyedi polgármesternek 25 éves jubileuma, G y e r t y á n f f y István kir. tanácsos, nyug. áll. Paedagogiai igazgatónak nyugalomba vonulási ünnepélye alkalmából, továbbá R é t h i Lajos kir. tanácsos, tanfelügyelőnek; P á l István cz. kanonok, r. kath. státus-előadó, választmányi tagot apáttá történt kinevezetése alkalmából a választmányi ülésben üdvözlöttük.

Érintkezéseinket illetőleg az új Alapszabályok bevezetése rendjén folytattuk az e r d é l y r é s z i fő- és a l i s p á n o k, v a l a m i n t p o l g á r m e s t e r e k megkeresését a szervezkedés, új taggyűjtés stb. tárgyában s örömmel jelenthetjük, hogy a beérkező nyilatkozatok szerint az egyesület irányával és haladásával teljesen megvannak elégedve. A múlt közgyűlés óta válaszoltak s az egyesület működéséhez program-pontokat adtak: B a u s z n e r n Guidó Fogaras-, B e t h l e n Miklós gróf Hunyad-, H o l l a k y Arthur Udvarhely-, M a u r e r Mihály cs. és kir. kamarás, Brassó-, M i k ó Árpád Maros-Torda- és Z e y k Dániel Alsó-Fehér vármegyék főispánjai; C s a t ó János kir. tanácsos, Alsó-Fehér-, S o m o g y i István Nagy-Küküllő- és S z e n t i v á n y i Miklós Háromszék-vármegyei alispánok; N o v á k Ferencz kir. tanácsos, Gyula-Fehérvár sz. kir. város polgármestere. Különösen kiemelkedik pedig az az óhajlás, hogy az erdélyrészi magyar társadalom e g y s é g e és összetartása az Emkében — hasonló új társadalmi alakulatok keletkezése nélkül fenntartassék s az egyesület a közművelődési cél mellett a közgazdaságinak is szolgálatát, a mennyiben szabályai megengedik, hathatósan folytassa tovább, ugy, a mint ezt az igazgató-választmány f. évi jan. 12-én tartott ülésében 8. jzkv. sz. alatt el is határozta.

A magy. kir. kormány tárca-miniszterei közül érintkeztünk: S z é l l Kálmán kir. miniszterelnökkel és belügyminiszterrel, L u k á c s László pénzügy-, dr. H e g e d ű s Sándor kereskedelemügyi, dr. D a r á n y i Ignác földművelésügyi és dr. W l a s s i c s Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszterekkel, együtt több mint 80 esetben.

A z e g y h á z i f ő h a t ó s á g o k k a l a legbarátságosabb viszonyt és az egyházi intézmények ügyében a leggyakoribb érintkezést tartottuk fenn.

A t e s t v é r e g y e s ű l e t e k közül érintkeztünk: a F. M. K. E., Eperjesi »Széchenyi kör«, Oraviczai »Aranykör«, Szilágyvármegyei Wesselényi-egyesület, Torontál-megyei magyar közművelődési egyesület, Pancsovai Gromon Dezső magyar nyelvterjesztő egyesület, Budai könyvtár-egyesület és Vörösmarty-körrel. Megemlítjük, hogy a II. Rákóczi Ferencz hánvai hazahozatalára Kolozsvárt 1890-ben alakult »Rákóczi-kör«, irományait és vagyonát az Emkénél kérvén elhelyezni, ezt az egyesület teljesítette is. Átvettünk 259 kor. 28 fill. vagyont, mely a mondott célra gyümölcsöztettetik.

A *fiókválasztmányok száma*: 1 székes-fővárosi, 2 alföldi, 16 erdélyrészi megyei, 1 szomszédos vármegyei, 7 önálló városi és 34 járási és vidéki, együtt 61. Ujjászerveződtek: múlt 1899. évi nov. 23-án tartott közgyűlésében M i k ó Árpád főispán elnöklete alatt a Maros-Tordavármegyei-Maros-Vásárhely sz. kir. városi, f. évi jan. hó 4-én tartott közgyűlésében H o l l a k y Arthur főispán elnöklete alatt az Udvarhelyvármegyei fiókválasztmányok Közgyűlést tartottak: 1899 decz. 17-én a Hajdúvármegyei és Debreczen sz. kir. városi, decz. 31-én a

Hunyadvármegyei, melyen dr. gróf Kun Géza v. b. t. t., Emke-diszelnökünk elnökölt, és 1900. ápr. 4-én a Beszterce-Naszódvármegyei fiókválasztmányok. Választmányi gyűlést tartottak számosan. Az új Alapszabályoknak megfelelőleg újjászervezés alatt vannak az Arad-, Brassó-, Fogaras- és Kis-Küküllővármegyei, valamint Szentes-vidéki fiókválasztmányok, míg a Torda-Aranyosvármegyei választmány vezetését a beteg Sándor Kálmán kir. ít. táblai bíró, I. alelnök helyett ideiglenesen Kovács Lajos tordai r. kath. esperes-plebános vette át. A szentesi fiók újjászervezésére Vadnay Andor főispánt és Lakos Imre dr., polgármestert kértük fel. Nevezetesebb kezdeményezést tett a Beszterce-Naszódvármegyei választmány az Ifjusági egyesületek szervezése eszméjének — Irányi Dániel öröke — felvetése által; a Torda-Aranyos vármegyei választmány f. évi márczius 15-én megfelelő ünnepség mellett emléktáblával jelölte meg az ó-tordai ref. papilakot, hol Petőfi Sándor 1849. július 21-én egy napig szállva volt. A nemzetiségek közt üdvös társadalmi közeledésről tesznek jelentést a gyula-fehérvári és az ó-radnai fiókválasztmányok.

A fiókválasztmányok együtt beküldöttek 3749 korona 70 fillért. Legnagyobb összeget, 987 korona 66 fillért küldött be gróf Dégenfeld József főispán, a Hajdúvármegyei és Debreczen sz. kir. városi választmány elnöke; azután — 657 korona 68 fillért — Nagy Sándor gyógyszerész, a Maros-Torda vármegyei és Maros Vásárhely sz. kir. városi, és 392 korona 50 fillért Gajzágó Róbert gyógyszerész, a Torda Aranyosvármegyei választmány pénztárosa. Az egyes fiókok küldeménye saját jelentéseiknél olvasható. 332 korona 82 fillér perselyes gyűjtést küldött be az idén is gróf Károlyi Tiborné — szül. Dégenfeld Emma grófnő, a székes-fővárosi nőválasztmány elnöke. A budapesti, kolozsvári, aradi és szentesi fiókok tagdíjait a központ kezeli.

Az egyesület *vagyona* folyó évi augusztus 1-én:

a) Kész vagyon bankelhelyezésekben, értékpapirokban, kölcsönökben és ingatlanokban	— — — — —	2.351,766 kor. 37 fill.
b) Várandóság aláírt tagdíjakban és tárgyalás alatt levő hagyatékokban	— — — — —	231.840 kor. 52 fill.
		Összesen : 2.583,606 kor. 89 fill.

Részletesen kimutatva:

1. Bankelhelyezésekben 4, 4½, 4 ⁸ / ₁₀ , 5, 5½ és 6%-ra 8 kolozsvári pénzüintézetnél 433,246 kor. 59 fill. és 9 vidéki pénzüintézetnél 161,310 kor. 10 fill., együtt	— — — — —	594,556 kor. 69 fill.
2. Tözsdei és magán-értékpapirokban 4, 4½ és 5%-ra	— — — — —	516,583 „ — „
3. Kölcsönökben biztosítva: Kolozsvár városánál 216,642 kor. 02 fill., kolozsvári róm. kath. Egyházközségnek 85,995 kor. 52 fill., Erdélyi Kárpát-Egyesületnek 18000 kor., kolozsvári Siket-néma intézetnek 8000 kor., kir. földművelésügyi miniszteri tárczának Algyógyért 7492 kor. 08 fill., Kolozsvári neolog izraelita hitközségnek 7000 kor., együtt	— — — — —	343,129 „ 62 „
4. Algyógyi gróf Kun Kocsárd-féle alapítványi birtok értéke, régi becslés szerint	— — — — —	443,114 „ 90 „
5. Egyéb ingatlanok (Emke-palota, iskolák és óvók épületei, szászvárosi bérház) ugyancsak a régi becslés szerint	— — — — —	445,993 „ 76 „
6. Kötelezvényileg biztosított várandóságok (tagdíjak)	— — — — —	117,131 „ 72 „
7. Fölszerelés	— — — — —	6,528 „ 06 „
8. Készpénzkészlet, postatakarékpénztár és előlegek	— — — — —	1,860 „ 34 „
9. Tárgyalás alatt levő hagyatékok	— — — — —	114,708 „ 80 „
		Összesen : 2.583,606 kor. 89 fill.

Megjegyzendő azonban, hogy az algyógyi gróf Kun Kocsárd-féle alapítványi birtok értéke ma már a kir. földművelésügyi miniszter által eszközölt befektetésekkel együtt nem 443,114 kor. 90 fill., hanem majdnem kétszer annyi, 877,182 kor. 88 fill., valamint nincs felvéve mint várandóság az Algyógyon a Maroson át Hunyadvármegye által 280,000 korona

költséggel épített s 1946-ban vámszedési joggal szintén az Emkére szálló vashíd. Hasonlóképen az Emke-palota értéke is még mindig az építési 390,799 kor. 70 fillérrel szerepel, holott az Emke-tér emelkedése következtében ez érték is ma már sokkal nagyobb. Nemkülönben egyelőre csak érték nélkül tartatnak nyilván: az özv. Mohay Károlyné-féle 100.000 koronás, valamint a Balázs Adolf, Bethlen András gróf, Budai Pál, Budai Sándor, Deák Lukács dr., Kutasi Dávid, Lőrinczy Gyula, Lukács Mózes, Móricz József, Nagy Ádám, Peregriny Sándorné, Simay Salamon, Szent-Iványi Sándor és Vajna Áron-féle újabban bejelentett tárgyalás alatt álló hagyatékok, melyek értéke együtt viszont kitesz 248,308 kor. 80 fillért: úgy hogy az Emke kész és várható vagyona ma már *jóval túl megy a három millió koronán.*

Tisztán a központi pénztárba befolyt kész vagyont tekintve:

Tavalyi közgyűléskor kész vagyon volt aug. 31-én korona értékben	— — — — — — — — — —	2.291,376 kor. 56 fill.
Idei kész vagyon jul. 31-én	— — — — — — — — — —	2.351,766 „ 37 „
<i>Tőkezesaporulat</i> egy év, illetve 11 hónap alatt	— —	60,389 kor. 81 fill.

Vagyis a lefolyt közgyűlési év vagyon-növekvése sem áll alatta az eddigieknek. Itt is ismételhetjük azonban a mit az imént mondánk, hogy több jelentékeny és tárgyalás alatt álló új hagyaték még mindig nincs felvéve az értékek közé.

Az egyes *alapok* állása a f. évi jun. 30-iki nyers mérleg szerint:

1. Tőke-alap	— — — — — — — — — —	1.576,837 kor. 86 fill.
2. I. Ferencz József Ő Felsege népiskolai alapítvány	— —	50,000 „ — „
3. Erzsébet királyné Ő Felsege kiseddévó alapítvány	— —	50,000 „ — „
4. Kun Kocsárd gróf alapítványa	— — — — — — — — — —	443,114 „ 90 „
5. Kossuth Lajos alap	— — — — — — — — — —	21,487 „ 74 „
6. Gróf Bethlen Gábor nevére tett kulturális emlék-alapítvány	—	3,153 „ 14 „
7. Kovács Sándor nagy-enyedi mérnök alapítványa ez időszertint (lassanként 200,000 kor.-ra növelendő)	— — — — — — — — — —	120,544 „ 80 „
8. Magyarország asszonyainak lobogó-alapítványa, mint rendelkezési alap	— — — — — — — — — —	32,404 „ 92 „
9. Szent-Istváni Nemes János alapítványa	— — — — — — — — — —	4,048 „ 64 „
10. Veress Ferencz 48—49-es honvéd tüzmaster alapítványa	— — — — — — — — — —	1,170 „ — „
11. Emke-palota adóalapja	— — — — — — — — — —	9,181 „ 76 „

Együtt: 2.311,943 kor. 76 fill.

A 6. sz. tételhez megjegyezzük, hogy a Bethlen Gábor gróf szobor-alap külön 4809 kor. 83 fillér.

Szám- és pénztárvizsgálat tartatott Sárkány Lajos dr. és Gyárfás Benedek számvizsgálók által folyó 1900. évi márczius 8-án, a mikor is minden rendben vezetve és lelkiismeretesen megőrizve találtatott. Ezért is Merza Lajos kir. tanácsos, főpénztárosnak és Szekula Ákos ellenőrnek a felmentvény megadását javasolják. Pénzkiutalás történt 522 esetben, kizárólag elnökileg és igazgató-választmányi határozat alapján.

Tagjaink száma az új Alapszabályokkal megindított gyűjtéssel legszebben növekedik. Belépett a mult közgyűlés óta 30 alapító 7000. kor., továbbá 1141 rendes tag 46,714 kor., együtt 1171 új tag 53,712 kor. kötelezettséggel. A régi tagok közül az új Alapszabályok szerinti kötelezettségbe (10 éves cyklus) átlépett eddig 281 rendes és 14 pártoló; lejáróban volt cyklusát (6 éves) megújította 315 rendes és 67 pártoló tag. Az alapítók közt vannak: Apponyi Albert gróf, ki már a 7-ik 100 frtot fizeti s évente fizetni ígérte, a mig él; Szentés város a 14-ik 100 forinttal és Karcag város a 7-ik 100 forinttal. Ezer koronával lett örökös tag Bethlen Miklós gróf, Hunyadvármegyei főispán. Másodsor lépett be alapítónak 100 frttal B. Bak Lajos kolozsvári gyáros. Az új rendes tagok közt van 41, a ki az évi 4 koronás kötelezettségen felül évi 5—20 koronát fizet. A régi Alapszabályok szerinti tagunk: 78 örökös, 1989 alapító, 7294 rendes és 1778 pártoló, együtt 11,139. Az új tagok valamint a t. gyűjtők jegyzéke a Részletezés 61—77 lapjain található.

Legtöbb új tagot gyűjtött Náná s y Géza, az Adriai biztosító társ. főfelügyelő-kárbecslője összesen 50-et. Tagdíjakban befolyt a múlt közgyűlés óta folyó évi augusztus 1-ig: örökösöktől 300 kor, alapítóktól 6314 korona 22 fillér; régi rendes tagoktól 7088 korona 34 fill., pártolóktól 633 kor. 50 fill., új rendes tagoktól 7026 kor. 60 fill. Együtt 21,362 kor. 66 fill. A gyűjtés foly. Az elhalt, elszegényedett, vagy egyáltalán fel sem található tagok az igazgató-választmány intézkedéséből ez évben pontosan töröltettek. A d o m á n y is a legkülönbözőbb czimen nagy számmal érkezett be. Ezek közt vannak, kik ily czimen évről-évre jelentékeny összeget küldenek: így az Egyesült fővárosi takp. mint 1895-től minden évben, jelenleg is 100 kor.-át adott. A Hódmező-vásárhelyi közp. takp. és Hódmező-vásárhelyi nép-bank, valamint a Nagy-körösi ref. főgymn. önképző köre, mint évek óta mindig jelenleg is 20 —20 koronát, G a g y i Lajos birtokos Etédről, „Édes magyar hazánk dicső szabadságharczának félézázados évfordulójára“ 100 koronát küldött. Az adományokat l. mind a Részletezés 79—81 oldalán.

Hagyatékainkat illetőleg jelentékeny végrendekezés volt e közgyűlési évben az 1899. december 25-én Kolozsvárt elhunyt Marosgezsei özv. M o h a y Károlyné — szül. Köröspataki A n t a l Mária urnőé, a ki — kezdettől alapító tagunk gyanánt — iskola létesítése feltételével az Emkére hagyta k. b. 100,000 koronára becsült magyar-kályáni, kolozsmegyei földbirtokát, a rajta levő szép kerttel és urilakkal együtt, azon utóöröklési kikötések mellett, hogy a birtok felerészének jövedelmét egyik rokona és annak gyermekei élvezendik, míg élnek; másik egynegyedrészt jövedelme pedig életfogytig szintén rokonokra száll; ellenben a fennmaradó egynegyedrészt jövedelem már most az egyesületet illeti. A szép hagyaték biróliag már megítélve s az egész birtok az Emke tulajdonba átvéve van. Az alapítónő életrajzi adatait a 131—134 ik lapon s arczképét egy régebbi fényképe után ez Évi jelentés homlokán közöljük. Mindig lelkes honleány volt s közvetlen örökősei nem lévén, bizalmas körben már az Emke megalakulásakor mondta: »Ime megszületett az én gyermekem«! Temetésén gondoskodott az igazgató-választmány a gyász méltó kifejezése iránt s olajképe az Emke nagyjai arczképcsarnoka számára beszerzése végett megtörtént már az intézkedés. Özv. M o h a y Károlyné lesz az első nő, a kinek arczképe a gyűlésterem számára így megfestetik.

Ezen kívül még nem kevesebb, mint 6 új hagyaték, vagy emlékalapítvány tétett e közgyűlési évben. Ezek: 1. özv. A d l e r Józsefné- B o r s a i Anna († 1900. május 17-én, Fogaras.) 200 kor.; 2. D o b r a y István és neje K o v á c s Zsuzsa († 1900. Debreczenben,) 1000 kor.; 3. L u k á c s Mózes m. kir. ny. csendőrezredes, († 1899. jul. 19. Insbruckban) 6000 kor.; 4. P e r e g r i n y Sándorné-N e m e t z Irma († Budapesten) 1000 kor. és 5. V a j n a Áron ref. lelkész († 1898. jun. 18. Gerenden; kölcsönös végrendelet nejjével együtt), hagyatéki érték még ismeretlen, 6. Végül 1000 kor. emlékalapítványt tettek dr. T ü d ö s László ügyvéd († 1900. máj. 13. Debreczenben) emlékére testvérei dr. T ü d ö s Kálmán, János, Béla, Antal és Erzsébet.

Hagyatékok befolytak a múlt közgyűlési év óta: M á r t o n f f y János emlékére († 1899. Tordán.) 200 kor. és B á n István 1848—49 es honv. († 1894. jan. 31. Kolozsvárt) korábbi 2000 kor.-ás hagyatékához 145 kor. kamat. Összesen 345 kor. Reményünk van, hogy az O r b á n Balázs báró tíz év óta folyó hagyatéki ügyének tárgyalása is az idén véget ér.

Tárgyalás alatt van múlt évi jelentésünkben is közölt 20 különböző hagyaték után 148,308 kor. 80 fill. érték. Mindezekben a központi jogi képviselő G a j z á g ó Manó jogtanácsosunk s vidékek szerint egyes felkért ügyvéd, vagy kir. közjegyző tagtársunk.

Hagyatéki ügyeinkre nézve kedvező döntvényt hozott ismét a kir. közig. bíróság, midőn ujjal kimondta, hogy az E. M. K. E. javára tett hagyatékok illetékmentesek. (Közig. bir. 1899. 176. sz. e. i. h. L. „Adóügyi szaklap“ IX. Évf. 43 sz.)

Halottaink: H. G á l Domokos kis-küküllővármegyei alispán és K o v á c s Gyula nagy-enyedi polgármester, mindketten az egyesület megalakulásától az igazgató-választmány tagjai, továbbá A l b a c h Géza kir. tanácsos, Kolozsvár sz. kir. város polgármestere, szintén választmányi tag. — H. G á l Domokos († 1900 február 1-én) indítvá-

nyozta volt mindjárt az alakuló közgyűlésen egy nagyszabású erdélyi földhitelintézet létesítését s ő volt, kinek vármegyéje először szavazta meg az Emkének a 2%-os pótadót. Előadója volt a segélyző bizottságnak s utóbb a kis-küküllővármegyei választmányának elnöke. — **Kovács Gyula** († 1900. jun. 23-án) tette ugyancsak az alakuló közgyűlésen a tőkésítés nagyfontosságú indítványát, mely szerint az Emke minden bevételt — még a tagdíjakat is — tőkésít s csak az eként létrejött és fokenként növekvő tőkevagyon kamatait használja céljai elérésére és szolgálatára. A vidék, a melynek polgármestere s helyi fiókválasztmányi elnöke volt, sugalta neki az eszmét, hogy a sikernek erő a feltétele. Mindketten a köz- és választmányi ülések legszorgalmasabb látogatói gyanánt egész lélekkel csüngtek az intézményen s bennök az egyesület ismét két alapvetőjét veszítette. — **Albach Géza** († 1900. jan. 24-én) kir. tanácsos, Kolozsvár sz. kir. város ny. polgármestere, 1848—49-es honv. hadnagy, a ki részt vett Budavár ostromában is és ott meg is sebesült s egy sebet kapott továbbá a híres debreczeni csatában is, állása méltóságánál fogva, mint az erdélyi részek vezérvárosainak polgármestere ezen tisztének idejétől, az 1886 évtől élte alkonyáig volt az igazgató-választmány tagja s ügyeink iránt is sok szivjóságot és odaadást tanusított. — Nem különben az egyesület halottai közé számíthatjuk **Munkácsy Mihály** világhírű festőművész hazánkfiát is († 1900. máj. 1-én), a ki az egyesület felkérésére díjtalanul festette meg az alapító tagok oklevelének alaprajzát, melyet aztán rézmetszetben **Morelli Gusztáv** tanár sokszorosított, s a nagy művész személyesen is adta át ezen értékes festményét az Emke főtitkári hivatalában 1891. okt. 12-én.

Az igazgató-választmány igyekezett részvétét mindenik esetben méltó módon kifejezni: a közgyűlés feladata azonban, hogy az elhunyt férfiak emlékét a maga részéről is érdemök szerint megörökítse. Jelentésünkben életrajzi adataik s működésök rövid méltatása a Részletezés 134—141 oldalain található. A Munkácsy féle alapító oklevelekből befolyó 4 kor.-ás illetékek a nagy művész nevére vezetettek alapítványul.

Az alapító tagok közül is többen hunytak el ez évben. Halottaink, végre rendelkezőink és elhunyt tagjaink nyugodjanak mindannyian csendesesen s a hazafias kegyelet virasszon emlékek fölött!

Az egyesület segélyekre felhasználható s általan elkölthető tőkekamat- és ingatlan utáni jövedelme a f évben a költségvetés szerint 142,285 kor. 95 fill. Emelkedés a múlt évihez képest: 5658 kor. 29 fill

Ezt az összeget az igazgató-választmány f. évi május hó 12-én tartott üléséből 5 jkvi sz. alatt a következőleg határozta felhasználni:

I. **Algyógyi gróf Kun Kocsárd székely földműves iskola** fenntartási kiadásai 43,804 kor. 02 fill. Az iskolával kapcsolatban a kir. földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg a f. évben kimondatott egy Székely árva-fiú szeretetház létesítése, melynek berendezése költségeihez külön 2600 koronát szavazott meg a választmány. Ez új intézettel a cél: az eddigi egyoldalú iparos-tanonczkodás helyett jó földműveseket, gazdasági cselédeket is nevelni. Az ellenőrző bizottság — tagok: gróf **Kornis Viktor**, **Sándor József**, **Lésza Ferencz** és **Polecz Rezső** — háromszor szállt ki a múlt közgyűlés óta, u. m. 1899. szept. 19-én, s a f. 1900. év febr. 27-én és jul. 29-én. Az iskoláról és az árvaházról szóló terjedelmes jelentést lásd a Részletezés 82—93-ik lapjain.

II. **Hét önálló Emke-iskola** — 1. Aranykut. 2. Balázsfalva. 3. Csik-Rakotyas. 4. Kis-Sebes. 5. Magyar-Nagy-Sombor. 6. Magyaró-Kerek és 7. Vámos-Udvarhely — fenntartására: rendes járadék 8538 kor 98 fill.; rendkívüli 117 kor. 94 fill. Együtt 8356 kor. 92 fill. Ez iskolák közül új alkotás, az idén május hó 27-én nyílt meg nagy ünneppel az aranykuti. Közvetlenül e sorok írásakor vesszük az értesítést, hogy a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Balázsfalván az Emke-iskola helyett 1901. szept. 6 tanerejü áll. iskolát létesít, mellyel szemben az egyesület Emke-kisdédóvót fog létrehozni. A miniszter ezen intézkedésével rég érzett szükségét teljesít.

III. **Tizenegy kisdédóvó** — 1. Besztercze. 2. Brassó-Bolgárszeg III-ik. 3. Déva. 4. Fogaras. 5. Hátszeg. 6. Hosszufalu III-ik (előjegyezve). 7. Ördögkut. 8. Petro-

zsény. 9. Segesvár. 10. Szászváros. 11. Vajda-Hunyad — fenntartására és segélyezésére: rendes járadék 7180 kor. 51 fill.; rendkívüli 450 kor. Együtt 7630 kor. 51 fillér. A 13-ik, balászfalvi új Emke-óvó tervét és költségvetését a választmány már megszavazta. A 14-ik, algyógyi Emke-segélyezte áll. óvóhoz az egyesület telekkel, épülettel és kerttel járulván, fenntartási költségei az algyógyi székely földműves iskola költségeiben szerepelnek. Vajda-Hunyadon új Emke-óvó építése céljából 1899. nov. 18-án Szentkatolnai Cseh Lászlóné úrnő elnöklete alatt fényesen sikerült hangverseny rendeztetett, melyen zongorajátékával közreműködött Hollak y Arthur főispán is; Sándor József orsz. képviselő felolvasást tartott. A tiszta jövedelem, kiegészítve, 400 korona.

IV. Hét gyermekmenedékhelynek — 1. Boicza. 2. Borbánd. 3. Haró. 4. Hosdát. 5. Lozsád. 6. Nagy-Rápolyt és 7. Tordos — rendes járadék 700 korona.

V. Agitáczió nális kiadások: 1. Száz darab Emke-daloskőri lobogó 4200 kor. 2. Honi iparpártoló mozgalom (Erdélyi iparpártoló szövetség) támogatására 2000 kor. Együtt rendkívüli 6200 kor.

VI. Szak- és kézőpoktatásért: 1. Brassói magyar keresk. iskolának 400 kor. — 2-3. Dévai áll. főreáliskola tápintézetének és a szászvárosi ref. Kun-collegium konviktusának 2—2 növendékért 300—300 kor. — 4-5. Hosdátai és nagy-rápolyti női kézi-munka tanításért 50 és 200 kor. Együtt rendes járadék 1310 kor,

VII. Népiszkolai szegény tanulóknak s felsőbb népoktatásért: Együtt 558 kor. 50 fill. Részletezve: 1-2. Kolozsvár-Monostor-kerületi r. kath. és a nagy-szebeni áll. iskolák szegény tanulóinak, előbbi a Nemes János-féle alapból, 200—200 kor. — 3. Kolozsvári egyet. ifjuság University extension mozgalomára III. részl. 100 kor. Az ifjuság az 1899. évben Kolozson, Torda Szent-Lászlón, Mérában, Vistán és Inaktelkén 1—1-szer, Gyaluban 2-szer, összesen 7-szer tartott a népnek előadást. Összes megszavazott segély 300 kor. — 4. Ezen rovat alatt számoljuk el a néhai Veress Ferencz 1848/49-es honv. tűzmester alapítványának 58 kor. 50 fill. folyó évi kamatát is. A múlt évi kamatot a kolozsvári 48/49-es honv. egyesület hat öreg honvéd temetésére adta.

VIII. Népiszkolákra külső bevételek és néptanítói jutalomra hat tétel, összesen 2100 kor. Részletezve: 1-4. Négy Emke-iskolához 1700 kor. 5 Gyertyánffy István ny. áll. Paedag. igazgató alapítványából legérdemesebb erdély-részi néptanítók jutalmazására 400 kor. Legutóbb 1899. okt.-ben Varga József algyógyi áll. igazg. tanítónak és Csulak Lajos segesvári áll. tanítónak ítélte oda e díjakat 200—200 kor.-ában a választmány.

IX. Kovács Sándor-féle székely ipari alapból: rendes járadék 1144 kor.; rendkívüli 700 kor. Együtt 1844 kor. És pedig: 1. Négy algyógyi székely földműves iskolai növendékért ösztöndíj 864 kor.; 2. Székely-udvarhelyi áll. kö- és agyagipari szakiskolához ösztöndíj 280 kor.; 3. Háromszék vármegyei árva-fiu szeretetháznak Slőjdre 400 kor.; 4. Budapesti áll. iparművészeti szakiskolához egy székely fiuért (Horváth Géza) ösztöndíj 300 kor.

X. Harminczhárom községbe egyházi segélyekre és felekezeti iskolákra: a) Szerződéses járadékok 1330 kor. b) Több évre szóló segélyek 1700 kor. c) Évről-évre megszavazás alá kerülő segélyek 3573 kor. 50 fill. Együtt 6603 kor. 50 fill.

Az a) alá tartozó helyek: 1. Alsó-Ilosva. 2. Alsó-Töök. 3. Csomafája. 4. Hadrév. 5. Kajántó. 6. Magyar-Csaholy. 7. Maros-Gezse. 8. Maros-Szentanna. 9. Maros-Szentkirály. 10. Medgyes. 11. Oláhfalva. 12. Puszta-Kamarás. 13. Segesvár. 14. Szász-Régen. 15. Szász-Ujfalu. 16. Szent-Margita. 17. Uzdi-Szentpéter, ref. községek. Ezek közül csak a medgyesi, oláhujfalusi és segesvári: papi segélyek; a többi iskola.

A b) alá; 1-2. Brassói ref. és ág. ev. hitv. egyházközségek; 3. Bun és 4. Récese, ref. iskolák; 5. Szind, unitárius isk.

A c) alá: 1. Borszék (Gyergyó-Bélborért). 2. Dobra. 3. Gyergyó-Tölgyes (Gyergyó-Békásért). 4. Naszód. 5. Porumbák és 6. Topánfalva, r. kath. lelkészi, 7. Gyergyó Tölgyes

és 8. Mező-Szengyel (ez évben lejárt) r. kath. leányiskolai, 9. Gyeke és 10. Medgyes ref. lelkészi, 11. Jod-Ratosnya ref. iskolai (ez évben lejárt) segélyek.

Megjegyzendő, hogy a r. kath.-nál a lelkészi, a protestánsoknál az iskolai segélyek a nagyobbak. A választmány törekvése: a papi fizetések áll. és egyházi rendezésével ezen segélyeket mindenik felekezetnél apasztani.

XI. Népkönyvtárak, daloskörök és irodalmiak: a) Rendes járadék: Népkönyvtárakra 3000 kor. b) Daloskörökre és olvasókörokre 2000 kor. c) Irodalmi művek támogatására 600 kor. Együtt 5600 kor. A kir. vallás- és közoktatásügyi-miniszter az Emke-népkönyvtáraknak az idén is 1000 koronát engedélyezett; a kir. földművelésügyi miniszter pedig, a tárczája keretében megjelent népies gazdasági művekből közvetlenül e közgyűlés előtt 2880 példányt adományozott.

Az Emke népkönyvtárak száma jelenleg 133, a népdalosköröké 65, együtt 198. Ezek közül az idén létesült 16 népkönyvtár és 5 népdaloskör, együtt 21. Elő van jelezve 16 új népkönyvtár.

Az új népkönyvtárak helye: 1. Bonczhida. 2. Csekefalva. 3. Déva — Csángó-telep. 4. Gyalu. 5. Kányád. 6. Kis-Kapus. 7. Kis-Sebes. 8. Koronka. 9. Magyar-Fülpös. 10. Nagy-Solymos. 11. Oklánd. 12. Páké. 13. Sajó-Szt.-András. 14. Szász-Bonyha. 15. Szederjes. 16. Zágon.

Az új népdalosköröké: 1. Csekefalva. 2. Kis-Kapus. 3. Nagy-Solymos. 4. Páké. 5. Zágon.

Az előjegyzett népkönyvtárak helye: 1. Alsó-Szent-Mihályfalva. 2. Aranyos Polyán. 3. Bágyon. 4. Borgó-Besztercze. 5. Csik-Szent-Imre. 6. Egerbegy. 7. Egeres. 8. Felső-Szálláspatak. 9. Harasztos. 10. Kövend. 11. Küküllő Széplak. 12. Magyar-Sáros. 13. Nagy-Pestyény. 14. Sinfalva. 15. Vargyas. 16. Zajzon.

Egy népkönyvtár értéke 240 korona, a 16 új népkönyvtaré tehát 3840 kor.

Ezen kívül ajándékkönyveket is a következő helyekre és értékben adott a választmány: 1. Kézdi-vásárhelyi polg. leányisk. 327 kor. 11 fill. 2. Dévai áll. tanítóképezde 24 kor. 3. Petrosényi községi algymn. 52 kor. 4. Kolozsvári ipartestület ifj. önképzőkre 60 kor. 5. Héderfái és szakadati Emke-népkönyvtáraknak (kiegészítés) 50 és 80 kor. 6. Nagy-galambfalvi ifj. könyvtár- és olvasó egyesület 80 kor. 7. Kolozsvári tanárképző int. (folytatólag) 20 kor. értékben. Szabvárm. vál.-unk elnökségét felhatalmaztuk, hogy a nagy-szebeni betűszedők magyar nyelvi tanfolyama költségeire kiutalt 200 koronából fennmaradt 100 koronát a nagyszebeni ref. énekkar Emke-népkönyvtára gyarapítására fordítsa. Együtt ez 793 kor. 11 fill. Iskolai és jutalomkönyveket minden évben nagyszámban adunk.

A népdalosköri jutalmak közül kiemeljük a Nagy Imre zágoni áll. tanítóét, a ki 25 éves tanítósaága alkalmából, mint az Emke-népkönyvtár és népdaloskör vezetője 100 korona kitüntető jutalomban részesült; 200 koronát kaptak továbbá a beszterczenaszódvármegyei: nagy-sajói, ó-radnai, taci és zselyki daloskör-vezetők; kisebb adományokat többen.

XII. Egyes segélyekre 4006 kor. 30 fill. Névszerint: 1. Könyöradományok 500 kor.; 2. Fiókok 25%-a 2000 kor.; 3. Előre nem látott kiadások 500 kor.; 4. Iskolák tüzbiztosítása 100 kor.; 5. Nyugdíj-illetékek 327 kor.; 6. Tantestületi gyűlések uti-költségei 200 kor.; 7. Kellékek leírása 400 kor. 30 fill.

XIII. Kulturális alapok növelésére 3676 kor. 44 fill. Ezek: 1. Kovács Sándor-féle székely ipari alapnak 200,000 koronára növelésére az alap 5%-os jövedelme $\frac{1}{3}$ részének tőkésítése 1506 kor. 81 fill.; 2. Magyar nők lobogó alapítványából, mint rendelkezési alappól, a Bethlen Gábor gróf kulturális emlék-alapítvány 20,000 koronára növelésére 1157 kor. 66 fill.; 3. Emke-palota tartalék-alapja után 5% tőkésítés 1011 kor. 97 fill.

XIV. Egyesületi épületek kiadásai, fenntartás és megfelelő adó-alap létrehozatala, 3676 kor. 44 fill. Az Emke-palotán és szászvárosi gr. Kun Kocsárd-féle házban az idén több jelentékeny javítást és átalakítást kellett eszközölni.

XV. Dologi kiadások 8300 kor.

XVI. Kezelési költségek: a) Rendes 10,000 kor. b) Tagdíjbehajtásért, új tagok gyűjtéseért stb. 2000 kor. Együtt 12,000 kor.

XVII. Segélyekre felhasználható még a f. 1900. évben: 1. Kovács Sándor-féle székely ipari alapból 2076 kor. 43 fill.; 2. Magyar nők lobogó alapjából (rendelkezési alapból) 650 kor. 40 fill.; 3. Tőkealap jövedelméből 19,555 kor. 48 fill. Együtt 22,882 kor. 15 fill.

Megjegyzendő, hogy az utóbbi XVII. sz. tételből a költségvetést megállapított május hó 12-iki választmányi gyűlés óta folytatólag már is többenemű segély adatott. Így pl.: 1. Marosvásárhelyi székelyföldi iparkiallítás céljaira 100 kor. 2. Besztercei iparos- és kereskedő tanoncz-iskola tanulóinak 100 kor. 3. Algyógyi női kézimunka tanítónőnek 100 kor. 4. Pap Ágoston brassói gör. kath. tanító jutalmazására 100 kor.; 5. Kolozsvári tud. egyet. kör. előterjesztésére 1000 kor.; 6. Szászvárosi József müncheni szobrász-növendéknek 500 kor.; 7. Aranykúti iskola alapjának köből kirakatására 160 kor.; 8. Magyaró-kereki Emke-iskoláért adóban, feltételesen előjegyezve 180 kor. 12 fill.; 9. Vámos-udvarhelyi Emke-iskolához dologi kiadásokban stb., feltételesen előjegyezve 517 kor. 20 fill. és így tovább. Megrendeltük a br. Eötvös József összes műveinek 80 kor.-ás új kiadását is. A többi összeg az év hátralevő 5 hónapja alatt használtatik fel.

Az *irodalmiakat* illetőleg a f. évben módot találtunk arra, hogy dr. Jancsó Benedek történelmi nagy forrásmunkájának, »A román nemzetiségi törekvések története és jelenlegi állapota« III-ik kötete is megirattassék és kiadathassék. Az I—II. kötet a Lampel R. czégnél 800—800 oldalon megjelenve, tárgyilagos alapon ismerteti a kérdést a legrégebb időtől. A III-ik kötet az absolutismustól máig terjedő időt foglalja majd magában. Melegen ajánljuk a könyvet itt is a nagy közönség figyelmébe. — Hasonlóképen megindítottuk az »Emke-dalok könyv« férfikarra irt 4 szólamu kiadását. A könyv a két és három szólamu I-ső, valamint a vegyeskarra irt négy szólamu II-ik kötet után a III-ik kötet lesz, ugyancsak Déák Gerő szászvárosi tanár által szerkesztve s a Lampel R. cég által kiadva. Épen a közgyűlés előtt kértük fel Magyarországnak 46 zeneköltőjét, hogy a műhöz dalaikból egyes darabokat átengedni sziveskedjenek.

Erkölcsei közvetítéseinket illetőleg kiemeljük, hogy a kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjesztést tettünk a kézdi-vásárhelyi polg. leányiskola és a besztercei Emke-óvó államosítása s a beszterce-naszódmegyei Lekencze községében állami iskola létesítése végett. A ref. egyházi főhatósággal egyetértőleg megindítottuk Kis-Barcsán lehetőleg egy önálló egyházközség létesítését. Héjasfalvi honvéd-emlék bizottságot értesítettük, hogy Zeyk Domokos a segesvári hős emléktáblája javára egyesületünknel 600 kor. 40 fill. kezeltek, mely összeget az emlék-terv bemutatása után hajlandók vagyunk átengedni. Hétfalusi fiókkör Erzsébet-dombot létesítvén, a költségekhez 72 kort. küldtünk stb.

Közgazdasági tevékenységünk köréből kiemelkedik az idén a honi ipar és termelés érdekében Balogh Károly Emke-jegyző indítványára megindított társadalmi iparpártoló akció, mely a f. évi jan. 18-án Kolozsvárt megalakult Erdélyi iparpártoló szövetség létrehozatalában nyert kicsucsosodást. A szövetség az Emke által vezetve, az Orsz. iparegyesülettel s más vidéki iparpártoló szövetségekkel, kereskedelmi- és iparkamarákkal, kereskedő- és iparosegyesületekkel stb. karöltve jár el s már is jelentékeny eredményekre hivatkozhatik. Az általános honi-iparpártoló mozgalomnak hatása leginkább az osztrák kamarák magatartásában látható, melyek némely ipar czikk behozatalának megcsökkenésére nézve valósággal panaszkodnak, holott a hazafias magyar társadalom semmi egyebet nem tesz, mint a szeretet és józan-okosság művét gyakorolja azzal szemben, a mi az övé.

Az Emke egy némely honi iparczikkre nézve annak kelendőségét előmozdítandó, miután az illető gyárat megvizsgálta s azokat tényleg honiaknak találta: megengedte, hogy az iparczikkeket az Emke nevével hozhassák forgalomba. Ezelőtt két évvel, 1898. novemberben kezdte meg ezt az egyesület először is a temesvári svéd-fajta Emke-gyufával, s ma már nem csak az Emke, hanem más hazai erkölcsi testületek nevében is számos ily iparczikk jutott forgalomba. Az Emke csak a honi ipar felvirágoztatását tartotta és tartja

szem előtt s mellékes az, hogy az illető gyárak és iparosok hálából megfelelő %-okat bocsátottak a tiszta jövedelemből az egyesület rendelkezésére. Az Emke csak hasznos fogyasztási iparczikkeket karol fel, ellenben az élvezeti czikkek pártolása a maga hatásköréből elvileg ki vannak zárva. Az egyesület az illető gyárakat rendszeren ellenőrzi.

Az egyesület eddig a következő iparczikkekre nézve szerződött:

1. Emke-gyújtó. Temesvári gyufagyár.
2. Emkegyertya. „Flora“ első magyar gyertya- és szappangyár, Budapest
3. Emke-szappan. Gyár: ugyanaz.
4. Emke-kályha, cserépkályha fűtőcsöves rendszerrel. Frank-Kiss János fiai,

Kolozsvárt.

5. Emke-pamutvászon. Magyar pamut-ipar r. t., Uj-Pest.
6. Emke-pamutfonal Gyár: az előbbi
7. Emke-mellény és Emke-czimke. Schwarz Lajos posztógyára, Bpest.
8. Emke-kék (ultramarin). Stíássny-testvérek és társa, Budapest.
9. Emke-szivarka hüvely. Halász Ferencz és Pál, Budapest.
10. Emke-szivarkapapír. Gyár: ugyanaz.

Tárgyalás alatt állunk ezenkívül még több hazai gyárral és iparvállalattal. Az iparmozgalom terén ki kell emelnünk Faragó László budapesti gépész-mérnök tagtársunk buzgólkodását.

A fentiek közül az Emke-gyújtó haladására nézve idezárjuk a tiszta jövedelemből az Emke kulturális céljaira adott 5% emelkedéséről szóló kimutatást, legyen az a honi iparczikkek fogyasztásának a szükséges erkölcsi támogatás esetén más czikkekre nézve is a legbeszédesebb és biztatóbb mutatója. A temesvári gyújtó-gyár az Emke-gyújtók tiszta jövedelmének 5%-ából beszolgáltatót:

1. 1898. november hóban	26 — kor.	Áthozat: 1101·18 kor.	
2. „ december „	66·06 „	12. 1899. október hóban	245·10 „
3. 1899. január „	57·06 „	13. „ november „	183·16 „
4. „ február „	96·90 „	14. „ december „	328·20 „
5. „ márczius „	75·02 „	15. 1900. január „	239·70 „
6. „ április „	52·14 „	16. „ február „	363·70 „
7. „ május „	100·20 „	17. „ márczius „	520·98 „
8. „ június „	162·70 „	18. „ április „	463·42 „
9. „ július „	145·68 „	19. „ május „	547·69 „
10. „ augusztus „	110·96 „	20. „ június „	526·50 „
11. „ szeptember „	208·46 „	21. „ július „	640·72 „

Átvitel: 1101·18 kor.

Összesen: 5160·35 kor.

Tehát egy és háromnegyed év alatt havi 26 koronáról fokozatosan havi 640 koronára emelkedett a tiszta jövedelem után az Emkének adott 5%. Ebből következtetést lehet vonni a gyár emelkedésére is, melynek munkáslétszámát 100-ról 300-ra kellett felemelni.

A sikeren okulva ma már sok külföldi áru magyar köntösben jelenik meg, sőt visszaélések is történtek, mint pl. a külföldi eredetű Emke-téa-rum forgalomba hozatalával, melyre az egyesület engedélyt nem adott: azért a közönségnek a legnagyobb óvatosságot és elővigyázatot ajánljuk.

A kir. földművelésügyi miniszter által bevezetett telepítési politika alkalmából birtokvásár végett pár esetben mi is tettünk indokolt felterjesztést.

Az erdélyi hitel viszonyokat illetőleg egybeállítottuk a létező magyar, szász és oláh pénzüzetek forgalmi statisztikáját, melynek alapján kitűnt, hogy a — sajnos — nemzetiségi jelleggel működő pénzüzeteknél a következő arányok mutatkoznak:

	Magyar	Szász	Oláh
Alaptőke	11.488.000	1.999.540	3.310.000
Betétállag	58.259.276	37.903.188	18.900.557
Váltótárca	79.062.475	9.855.357	20.891.725
Jelzálogkölcson	20.221.169	72.749.013	7.544.012

Temesvári első Gyűjtőgyár r.-t., Temesvár.

Emke-Gyujtók jövedelme

az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület számára
1898. Deczember 1-től — 1900. Julius 31-ig
5160 Korona 35 fillér.

